

Előfizetési díj helyben:
 Egész évre . . . 8 frt.—16 kor.
 Fél évre . . . 4 frt.— 8 kor.
 Negyedévre . . . 2 frt.— 4 kor.
 Vidékre 1 frttal több.

SZABADSÁG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 I. kör, Danjanich-utca. 118. sz.
 Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.
 „Nyilttér” sora: 15 kr.

Hirdetési díj: Egész oldal 10 frt. Fél oldal 6 frt. Negyed oldal 5 frt.
 Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.

Megjelenik minden szerdán.

Egyes szám ára: 15 kr.

Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számíttatik.
 Csak bérmentes levelek fogadtatnak el a kéziratok nem adatnak vissza.

Lapunk jelen száma a hétfőn letárgyalt sajtó per kellő megtarthatása végett el késett. Jövő számunk Mamusich-Lévay sajtó per miatt szintén késni fog.

Elégtétel a polgármesternek.

Nem mondom hogy nyertem, de nem is vesztettem semmit, dacára annak, hogy kedvezőtlenül ütött ki küzdelmemnek kimene-tele.

Az esküszéki ítélet meghozatott és én, habár egész tisztelettel meghajlom előtte sem, erkölcsileg, sem pedig politikailag magamat megkisebbitve nem érzem.

Kötelezettségemet megtettem hiven és becsületesen, megtettem anélkül, hogy ellenfeletem sérteni akartam volna, mert habár itt egyetlen sértő szó a „kalodába” való incriminált, de különben is nem általam irt cikkbe be is esuszott, — becsuszott az véletlenül, ezt is azon feltételhez kötöttem, amennyiben a majdnem mindnapossá vált csalások, lopások, sikasztások, fegyelmi vétségek és egyéb visszaélések csakugyan beigazolást nyernek.

Ezek jórésze fegyelmi uton is beigazoltatott. Beigazoltattak ezek, mert ha egyike másika, sőt nagyobb részére is fátyol borított, már az akták halmaza bizonyítja, hogy mióta a város fenn áll, annyi fegyelmi eset nem volt soha és annyi fegyelmi ítélet, habár elég sajtóságon elintézett fegyelmi ügy, nem volt a városban soha.

Az esküszéki ítélet annak dacára ellenem csupán becsület-sértés miatt meghozatott és én egész tisztelve meghajlom előtte. Meghajlom csakis azért, mert e nagyon szomorú időkben nincsen egyetlen egy más házias intézményünk, mint csakis az esküszék,

Vajjon megvannak-e ennek a szép, ennek a nemes intézménynek nálunk feltételei és subjectio eszközei? más kérdés. Megvannak-e különösen azok az al-

föld metropolitában Szeged városában? ez még nagyobb kérdés.

Annyit tudok, hogy még az orosz birodalomban is, ez az intézmény magának utat tört: igaz ugyan, hogy ez az institució ott nemcsak politikai; de nem is lehet politikai, mert ott nincsen alkotmány, nincsen alkotmányos élet, nincsen szabadság, és nincsen egyetlen oly institució a mely palládiuma és őre lenne a közszabadságnak.

Azonban azt mondom, hogy nálunk Magyarországon mindez meg van. Nos hát szerintem igen is meg lenne akkor, ha az állami kormányzatnak és az országos közigazgatásnak is nemcsak megvolnának törvényei, de azok kérelhetetlenül végre is hajtatnának.

Ujra is azt mondom, hogy én nemcsak törvényeinek, de törvényes institucióink jog köre előtt is készségesen meghajlom. De hát igen sokszor mit látok? látom azt hogy a gyakorlatban csak azok a törvények, melyek az állami élet egészséges működésének és az egyéni szabadság kifejlődésének lennének biztosítékai, nem mondom hogy szándékosan, de legnagyobb részt a jogi felfogás és a polgári öntudat hiánya miatt, nem jól fogadtak fel.

Az én elítéltetésem is ennek áldozata.

Elítéltettem kettős okból és pedig:

1-ször is azért, mert befolyásolva-e avagy egész függetlenül — én ugyan ez utóbbit hiszem — az eljáró kir. törvényszék illetve sajtóbíróság a már előbb fegyelmi uton elintézett ügyeket az esküszék igazán szabadelvű és minden iziben népies intézmény alapvető folyamainak ellenére, res judicátának vette és azoknak felvételét és tanuk általi bizonyítását meg nem engedte, e szerint tehát legtöbb fegyveremtől; a „bizonyítástól” megfosztattam.

2-szor azért, mert egy oly csinyt engedett véletlenül a tekintetes kir. törvényszék érvényesülni, a milyenhez hasonlót már műveltebb nemzetek esküszékei egész indignációval utasítottak volna vissza, — volt pedig ez a polgármesteri erkölcsi tanuk rajának felvonulása, kiknek a közönséges formulák egyszerű felolvasása mellett érdekeltségüknek szálaít megfigyelni elmulasztotta. De: 3-szor mindezeknél is nemcsak nagyobb feltűnést indignációt is okozott a Szeged város főtisztviselőjének és egy ottani jó nevű ügyvédnek erkölcsi tanuképtörténet megjelenése a polgármester becsületének, hivataloskodásának és hazafiságának eskü alatti bizonyítása mellett. Kik mint a szomszédhatóság tapintatos társai a „Szabadkaiak” házi perében beavatkozni nem átalottak és eljöttek szabadkai collegájukat, kitők csak is a szegedi vadászatok, poharazások, vagy palicsi mulatozások alkalmából ismerhetnek, — tanuságok sulyával megmenteni.

Hogy ez a beavatkozás — ha nem is abszolút nyomást — de minden esetre benyomást gyakorolt a becsületes, de jobbára egyszerű polgártagokból álló esküdtökre. Csak a vak nem látta.

Ennek dacára fogadtam az ítéletet, melyből különösen kétségtelenül kilátszik úgy a kir. törvényszék, mint pedig az esküdtöszek irántami jóindulata, — de ítéletük ellen mégis semmiségi panaszt jelentettem be.

És most azt kérdelem:

Milyen elégtételt nyert Mamusich Lázár?

Szabadka város polgármestere összes hireivel diadal mámorba visszasiettek haza kedden reggel Szegedről, hogy ország-világnak kikürtölve nyereségüket, — szerzett babéraikon nyugalomra térjenek.

No hát ez a nyugalom nem épen édes.

Hogy miért, ezt is megmagyará-

zom, hogy a kérdésnek legkisebb nyoma is a porban tűnjön el.

Az esküdtzéki tárgyalás kezdetén Dobák Béla h. főügyész egy hozzámm intézett külön kérdésre vádlevelének tartalmát részletezte és az esküdtzések előtt megnevezte határozottan, mi képez becsület sértést Szabadka város polgármestere ellen és mi képez külön rágalmozást.

E részletezés eredménye a következő:

1. **Becsületsértést képes** az incriminált cikkeknek azon kifejezése, hogy Szabadka város polgármesteri működésének tiz éves jubileumát nem banketten, hanem „kalodában“ kellett volna jubilálnia.

2. **Rágalmazást képes** ugyan ezen közleménynek azon része, a hol az mondatik, hogy Mamuzsits Lázár polgármestere alatt:

a családok, lopások, sikkasztások, fegyelmi vétségek és egyéb visszaélések egész sorozata követetett el.

A becsületsértés vétsége miatt emelt ügyészségi vád tehát csak azt nehezményelte, hogy vétkes vagyok becsületsértés miatt, mert a védelembe fogott polgármester nem „kalodába“ való. Es az esküdtzések ezt a vádat el is fogadta, a miben én is megnyugszom, mert ma „kaloda“ nincs is.

De hogy állunk tovább?

Rágalmazás miatt, a mint fentebb jeleztem 5. pont alapján tetetett meg a vád indítvány: család, lopás, sikkasztás, fegyelmi vétségek és egyéb visszaélések sorozata miatt.

Ez már vád.

A vádhatóság ki is akarta ezt zsákmányolni, s minden lehető elkövetett arra, hogy hivatásához képest itt szerezzék meg, ezen a téren védenéznek a rehabilitálást.

És épen ez nem sikerült.

Ezen sajtóbirósági ítélet után tehát ma szentesítve van előttiünk két dolog:

I.

a polgármester, Mamuzsits Lázár Szabadkán nem kalodába való;

II.

Hogy azonban uralma alatt a családok, lopások, sikkasztások, fegyelmi vétségek és egyéb visszaélések sorozata igen is megtörtént, s hogy az incriminált cikk írója nem hazudott, az most már bebizonyított dolog az ország színe előtt, még pedig jogerősen, mert ezen a polgármesteri tekintélyt és önértetést porba tipró esküdtzéki ítélet a vádhatóság részéről semmiféle képpen megtámadva nem lévén, s ebből maga a személyesen jelen volt polgármester is megnyugodván, az reá nézve

jogerőre emelkedett.

És most kérdem Szabadka város mélyen tisztelt közönségét, de kérdem magát a polgármestert is:

meg van-e itt az elégtétel az ország harmadik városát intező polgármester részére.

A polgármester és hivei szerint

Mamuzsits Lázár rehabilitálva van, s ha ők az ilyen elégtétel vétel után azon hitben ringatoznak, hogy itt a vesztes fél nem a polgármester, hanem én vagyok, s ha ebben a hitben polgármesterünk meg is nyugodott, én szintén nyugodt vagyok, mert a polgármester becsülete helyre van állítva annyiban, hogy: nem kalodába való.

Szalay A. László
ügyvéd.

A sajtóper lefolyása.

Olvasóink előtt tudva van, hogy Mamuzsich Lázár Szabadka város polgármesterének Szalay László szabadkai ügyvéd, mint a „Szabadság“ szerkesztője ellen indított sajtóperében az esküdtzéki végtárgyalás e hó 2-án, — hétfőn tartatott meg Szegeden.

A végtárgyalás hétfőn reggel 9 órakor kezdődött, de csak kedre virradó éjféli utáni órákban ért véget, a tárgyalási termet zsufolásig megtöltött nagyközönség folytonos érdeklődése mellett.

A tárgyalás száraz menetéről teljesen érdektelenül akarunk számot adni, miért is szószerint adjuk a „Szegedi Híradó“ ez ügyben hozott értesítését, kiegészítve végiül saját tudósítónk azon megjegyzéseivel, melyek a szegedi közönséget talán nem, de bennünket szabadkaiakat mégis érdekelnek.

Ime a szegedi tudósítás:

Szabadka szennyese.

Ismét Szabadka állott a szegedi esküdtzések előtt. Ezuttal Mamuzsich Lázár szabadkai polgármester kezdte meg vádjaival a sorát a szabadkai lapok ellen s a „Szabadság“ szerkesztőjét, Szalay A. Lászlót vádolta egy cikk miatt, mely a múlt évben jelent meg. „Aki haragszik, annak nincs igaza“ címmel. a polgármesteri munkálkodás 10 éves jubileuma alkalmából, amely cikk azt mondja a polgármesterről, hogy uralma alatt csaltak, sikasztottak s maga a polgármester kalodába való.

Ily hatalmas vádat kellett bizonyítani Szalay A. László szerkesztőnek s védőjének dr. Csillag Károlynak, Szabadka egyik legjelesebb ügyvédjének, kik a tanuk egész sorát hozták magukkal, megerősítvén, hogy Mamuzsich Lázár uralma alatt csaltak, sikkasztottak s hogy a polgármester „kalodába“ való.

Az esküdtzéki tárgyalásra bevonult Szabadka egész tisztikara, a Mamuzsich párt fejei s a szabadkai hírlapok képviselői.

A vádat hivatalból Dobák Béla kir. főügyész helyettes, továbbá Rózsa Izsó dr. ügyvéd képviselték.

Mamuzsich Lázár vádló, valamint Szalay A. László vádlott személyesen megjelentek.

A sajtóbiróság elnöke Pókay Elek, bírák Füzesséry Zoltán dr., Onitiu Elek, jegyző dr. Várkonyi Gábor.

Az esküdtzések a kirendelt póttagokkal együtt alakult meg a következő tagokból: Tóbiás Márton, dr. Kovács József, dr. Balassa Armin, Grósz Károly, Fournier Károly, Felmayer Lajos, Szögédi Endre, Neu József, Priváry

Pál, Kiss Arnold, Tóth Péter, Nagy Gyula; póttagok: ifj. Széchy István és Bába Sándor.

A tárgyalás.

Dr. Várkonyi Gábor jegyző felolvassa a vádlevelet, továbbá a „Szabadság“-ban megjelenő inkriminált közleményt, mely Mamuzsich polgármester 10 éves jubileuma alkalmából jelent meg s elmondja hogy a polgármester uralma alatt a családok és sikasztások egész sora, fegyelmi ügyekkel kapcsolatban történt meg. A polgármesterről pedig azt mondja, hogy nem jubileumot érdemel, de inkább „kalodát“. E miatt rágalmozás és becsületsértés miatt vádolja Mamuzsich — Szalay A. Lászlót.

Csillag Károly dr. vádlott védője felszólal, hogy több fontos okmány a Szabadka város részéről csak most érkezett meg, azokat nem is nézhette át. Halassza el a tárgyalást az esküdtzések. Sajnálattal látja, hogy a cikkben nincs megjelölve, mely kifejezés tazozik a rágalom, melyek a becsületsértés alá. De a cikknek csak egy kikapott részét inkriminálja a vádhatóság, ő kéri, inkriminálják az egész cikket. A cikk többi része kimondja Mamuzsichről, hogy milyen sajtót teremtett, hogy milyen hazafiatlan volt, hogy a magyarságot nem mozdítja elő, sőt más tendenciája van. Miért nem inkriminálta egy polgármester a cikk ezen részét is. Kézirásból inkriminálják az egész cikket. A tanubejelentésekre vonatkozólag megjegyzi, hogy a törvényszék 36 bejelentett tanut mellőzött.

Dobák Béla főügyész helyettes azt mondja, az iratok már hónapok óta itt fekiüdtek, s nem tartja oknak, hogy elhalassza a tárgyalást. Azt tartja, hogy az inkriminált kifejezések mindegyike rágalmozó és becsületsértő. Nincs kifogása az ellen, hogy a cikk többi része is bizonyítsa a vádlott védője, hogy Mamuzsich hazafiatlan. A tanu-kihagatásra vonatkozólag azt mondja, hogy több olyan tanut jelentettek be, kiket a törvényszék mellőzött. Ő nem tartja szükségesnek e tanukat sürgönyileg beidézni.

A törvényszék határozata szerint elutasítják a vádlott kérelmét, hogy a tárgyalás elhalasztassék. Az egész cikket nem inkriminálják s a vád eleget tett annak, hogy melyik kifejezést minnek minősítsék.

Dr. Csillag Károly megnyugszik a törvényszék ítéletében, s egyedül azt kéri, hogy betekintést nyerhessen, ha a helyzet úgy kívánja, az iratokba.

Az inkriminált cikk, mely 1894. december 5-én jelent meg a „Szabadság“ című lapban, teljes szövegében felolvastatik. A cikk elmondja, hogy Mamuzsich polgármester alatt a hivatalos érintkezési nyelvül a bunyevác nyelvet használják.

Pókay Elek kérdi, hogy Szalay írta-e a cikket?

Szalay A. László: nem ő írta, de a felelősséget elvállalja.

Dr. Csillag Károly: A bizonyítási eljárásához becsatoltak egy nagy csomó okmányt, melyek Mamuzsich elleni ügyeket tartalmaznak s egy csomó hírlappéldányt, melyekben olyan cik-

kek vannak, melyek miatt kötelessége lett volna Mamusichnak pert indítani, sőt a felettes hatóságnak is. A tanukkal bizonyítani óhajtja, hogy a választási névlajstrom meg lett hamisítva Mamusich alatt. Ezenkívül még egy sor visszaélésre kéri a tanukat kihallgatni, mely visszaéléseket a Mamusich alatti hivatalnokok követtek el.

E tanuvallomások 10 év alatti történetekre nyulnak vissza, s a felsorolt kérdések, melyeket a védelem óhajt a tanukhoz intézni, több ivre terjednek.

Dobák Béla feleslegesnek tartja a bizonyítást ily széles mederbe terelni. A belügyminiszter Németh Mátyás feljelentésére fegyelmet rendel el Mamusich ellen, s 146 pontra terjeszkedett ki a vizsgálat. Amennyiben e pontok összesnek a mostani bizonyítással, azt elvetendőnek kéri.

A főügyész helyettes azon esetben, ha törvényszék az ügyiratokat felolvastatja, kéri, hogy azokat egész terjedelmében olvassák fel. A főügyész helyettes ezek után a vád részéről Szabadkáról beidézett vagy husz hivatalnoknak a kihallgatását kéri. A fegyelmileg elintézett dolgokat nem tartja szükségesnek az ügybe belevonni.

Dr. Csillag Károly curiai döntvényre hivatkozik, hogy esküdtek felvilágosítása tekintetéből fegyelmileg elintézett dolgokat is lehet ismertetni.

Tanuk kihallgatása és bizonyítása.

Mielőtt a törvényszék a tanuk kihallgatására fogna, déli szünetet tart 1—2 óráig.

A sajtóbírósi bizonyítási eljárás miatt két óra hosszan át tanácskozott, s úgy hozta meg ítéletét.

Pókay Elek elnök hirdeti ki a bizonyítási eljárásra vonatkozó ítéletet, mely szerint a fegyelmileg befejezett ügyek körül és többnek a felolvasását elrendelte. A hírlapok felolvasását, s Mamusich röpiratának ismertetését mellőzi.

Dr. Csillag Károly semmisségi panaszt nyújt be a törvényszék ítélete ellen, mert meghiusítottnak látja azt, hogy az esküdtek közvetlen benyomást nyerjenek a vádló jelleméről és ügyeiről.

Dr. Várkonyi Gábor jegyző felolvassa az elrendelt ügyiratokat, melyek hivatali több minősítésre vonatkoznak, amely visszaélések Mamusich polgármestersége alatt történtek meg.

Vermes Béla orsz. képviselő a polgármestert tisztességes, becsületes embernek ismeri s reá semmi megbélyegzőt nem tud. Szabadkai szerblapokról semmit sem tud.

Varga H. Antal földbirtokos sokáig együtt működött vele s csak jót tud Mamusichról. Jobb hazafit nála nem képzel el. Nincs tudomása, hogy Mamusich Lázár a pánszláv lapokat segítette volna.

Balászipri Antal magánzó: jellemes embernek, jó hazafinak ismeri s nem tud nemzetiségi igazgatóiról.

Kráhl Lipót ügyvéd Mamusich Lázárt erkölcsi és politikai tekintetben kifogástalan embernek ismeri, és nem tud a polgármester által véghezvinni állított nemzetiségi igazgatókról. Muszaj volt neki jó hazafinak lenni, mert a kormánypárthoz tartozott. Arra a tényre, hogy a polgármester párthiveivel leszavaztatta az egyházpolitikai javaslatokat, tanu nem felel.

Haverda Mátyás főgimn. igazgató igazolja azt, hogy a szabadkai iskolákban terjesztési igyekeztek a szláv iratokat s be akarták iratni a horvát-egyletbe a diákokat, de ezek közt szerinte a polgármester nem volt. Igaz, hogy szerzetes rendeket akart a gimnáziumba behozni, de ezt — mint Haverda mondja, azért tette, hogy könnyítsen a városon.

Budanovits Antal népisk. igazgató Mamusich polgármester érdemül azt hozza fel, hogy ő eszközölte ki, hogy az iskolákon a magyar nyelv alkalmaztatik; elnök megjegyzi, hogy ez nem a polgármester érdeme, mert a törvény szerint az iskolák tanyelve mindent magyar.

Farkas ügyvéd a polgármesternek hazafissággal ellenkező tényeit nem ismeri. Ő azért nem vett részt a polgármesteri banketten, mert Mamusichnak politikai ellenfele.

Tary József néptanító Mamusichot jó hazafinak ismeri.

Gálly György gyógyszerész Szabadkán, kifogástalan embernek tartja Mamusichot.

Pillich Kálmán ügyvéd Szegeden, körülbelül 10 éve ismeri Mamusichot, jellemes embernek ismeri, magyar érzelműnek s jó hazafinak.

Rainer József főkapitány Szegeden Mamusichot jellemes embernek, s kifogástalan hazafinak ismeri.

Dr. Lázár György h. polgármester Szegeden, Mamusichot 10—12 éve ismeri magán életében korrekt, hivatalnokként jó hazafi, (ezek erkölcsi tanuk).

Miloszavlyevics Milán ügyvéd Szabadkán, tud arról, hogy Rasinszky erdőfelügyelőnek 15 frt nyugdíjakat utalványozott ki Mamusich. Ez ügyet megfellebbezte a miniszterhez, s onnan a tanács dorgatoriumot kapott. — Tanu megtámadta, mint köztörvényhatósági bizottsági tag egy telekvételét a polgármesternek, melyből anyagi haszna volt.

Jandek Mátyás levéltárnok Szabadkán, semmit sem tud bizonyosan.

Dr. Wilhelm Adolf kórházi főorvos Szabadkán, nem tud arról, hogy a kórházban visszaélések fordultak volna elő.

Dr. Schneir György orvos Szabadkán, nem tud arról semmit, hogy a kórháznál rondtelenség volna.

Kovaacsics Ágoston ügyvéd Szabadkán, nem emlékszik semmire.

Antunovics Mátyás közjegyző Szabadkán, tud arról, hogy Kovács Lajos adótiszt sikasztott a városnál.

Dr. Horváth Mór ügyvéd Szabadkán tudja, hogy Kovács Lajos sikasztott.

Mamusich Ágoston ügyvéd Szabadkán vallja, hogy Mamusich József pár száz forintot sikasztott, s megszökött. Tud egy másik esetről is, midőn egy elítéltet az elzárás alól a polgármester kivont, s emiatt Kállay Albert volt főispán fegyelmet is indított e dologban. Tud egy esetet, mikor a polgármester Szigethy József sikasztását elpalástolta.

Danczer Kornél pénzügyigazgató Temesvárt, tud arról, hogy egy adótiszt sikasztott.

Rainer Fülöp javadalmi bérletvezető Szabadkán nem tud a kért dologokról.

Vass Kázmér irnok Szabadkán, mint-hogy a törvényszék azon kérdéseket mellőzte, melyekről tudna, nem hallgattatik ki.

Éjjeli ülés.

A sajtóbírósi 8 és fél órakor függeszti fel az ülést s 9 és fél órakor folytatja.

Dobák Béla főügyész helyettes két három lényegtelen tanuvallomásra nem reflektál, s

így csak az ügyiratok felolvasása van még hátra.

Dr. Várkonyi Gábor jegyző felolvassa azon ügyiratokat, melyek több fegyelmi dologra vonatkoznak.

A vádbesséd.

Dobák Béla úgy tartja, hogy a lehető legszélesebb mederben tartották meg a bizonyítási eljárást. A vádlott részéről felolvasott okmányok azt igazolják, hogy Szabadkán épp úgy mint más városnál vannak tisztviselők, kik hatalmukkal visszaéltek, de mindannyiszor elnyerték büntetésüket. A tanuk azt vallották, hogy ők Mamusichot a magánéletben jellemes embernek ismerik, s hazafinak. Mamusich Agost vallomására az esküdtek nem építhetnek semmit. Kéri a vádlottakat rágalmozás és becsületsértésben vétkeinek kimondani.

Dr. Csillag Károly hatalmas szónoki erővel, az érveket higgadt tudással egymás mellé helyezve, tartotta meg a vádbeszédet. Említi, hogy a tárgyalogosságtól eltérítetett, mert a bizonyítékokat elragadták tőle. Az iratokba be sem tekinthetett. Ő 42 tanut jelentett be, s abból csak 12 tanut hallgattak ki. A megjelentek is csak a kiszabott kérdésekre adhattak választ. Így a többiek között a kórházi orvost nem hallgathatta ki. De mindezek felett meggyőződhetett a törvényszék az előadott dologból, hogy mennyi fegyelmi ügy, mennyi sikasztás, lopás és csalás történt Mamusich polgármestersége alatt. A vádhatóság azt mondja, hogy a fegyelmileg elítélt ügyekhez semmi közünk. De igen is van! A cikk elmondja, hogy Mamusich polgármestersége alatt miéle dolog történtek. Az ő tanuit nem hallgatták ki, a vádhatóságnak ma bejelentett tanuit mind kihallgatták. A nemzetiségi dolgokra Varga Gyula egyetemi tanár statisztikai kimutatásban fel van tüntetve, hogy az utóbbi 10 év alatt a magyarosodás mindenütt terjedt, csak Szabadkán nem. Arcóban volt a polgármester, midőn Szabadkát kikebelezte Magyarországól. Azzal ne kérkedjék Mamusich, hogy fegyelmiket indított. Fegyelmiket kellett indítani, mivel Kállay Albert főispán reá irt, hogy ennyi és ennyi idő alatt fegyelmet kell indítani. Kéri védcének felmentését.

Szalay A. László szólal fel még ezután s reflektál azon egyes törvénytelen dolgokra, melyeket a polgármester uralma alatt követtek el.

Ezek után Pókay Elek összegezi a tárgyalás alatt elmondottakat s az esküdtek valamivel éjjel előtt visszavonulnak az ítélet kimondására.

Ítélet.

1. Szalay A. László írta-e cikket? 7 igen, 5 nem.
2. Van-e abban rágalmozás? 6 igen, 6 nem.
3. Van-e abban becsületsértés? 11 igen, 1 nem.
4. Vétkes-e a vádlott rágalmozásban? 5 igen, 7 nem.
5. Vétkes-e a vádlott becsületsértésben? 12 igen, — nem.

Az esküdtszék ítéletét Balassa Ármin dr. az esküdtek által választott főnök olvasta fel.

Ezután a törvényszék ítéletét Pókay Elek olvasta fel, mely szerint Szalay Lászlót 100 frt fő és 50 frt mellékbüntetésre s a költések viselésére ítélte el.

Az ítélet ellen vádlott semmisséget jelentett be.

Irodalom, művészet.

Színház.

Eseménye volt nemcsak a hétnek, hanem a szezonnak Eche garay kasuisztikus, darabja „Bernardó Montilla“, mely egy héten kétszer adatott fokozódott érdeklődés mellett. Valóban a „Nagy galotto“ nagyhírű szerzője jól ért ahhoz, hogy nemcsak ébren tartsa a közönséget irodalmi munkássága iránt, hanem fokozza azt. A darab meséjét nem adjuk újra, hiszen olvashatta azt minden újság olvasó ember pár hóval ez előtt, midőn mint premier helyett a nemzeti színház repertoírjába. Problema az egész történet. Két embert állít szembe az író. Egyik rixardó (Szakács) maga a megtestesült ragyogás, a gentlemanlikesség, a zsenialitás, a kiválóság, de van egy hibája: a férfiúi hiúság. Szereti nejét forrón, de azért titokban izesnek találja barátja szép feleségének csókját. A másik Bernardó Montilla (Molnár) a legtöbb dologban maga a köznapiság, a lapos próza, de lelkében lakik egy oly poetikus érzelm, a bocsánat, mely ritkaság a mai világban szerelme, mely túléli még a csalódást is, kelti benne eme evangéliumi érzést. Szóval a feleségesnek a vegyülete az ordináre eslekedettel. Ez az, amit szerző ezen művében oly mesterileg fest, bizonyítja ezt ama körülmény is, hogy műve erdítijének czime: „A f e n s é g e s a k ö z ö n s é g e s b e n.“ Hogy mennyire sikerült a szerző célja, látszik abból, hogy a néző, avagy olvasó azzal az sophisticated inpresszióval válik meg a szindarabtól, hogy igenis a becsület reperálható. Az előadás a premierhez képest az összes szereplőknek buzgó igyekezete mellett tanuskodik. Mindannyian — kivéve Szohnert (Juliette és Ferenczit (Enrique) finoman a részletek gondos érvényre emelésével játszottak. Arday Inés szerepében egy kissé túlajtott a színházi affektussal; de Hahnel oly kedves Lujza volt, hogy a fővárosi színpadon is megállná a versenyt. Molnár László pedig, például nékem jobban tetszett Bernardó Montilla szerepében, mint a nagyhírű Szacsavay, ki annyira dörgött és lármázott, mintha Petur bán haragját produkálná. Dicséretet érdemel még Szakács Andor, mint Ricardo, mely egész a valószínűségig volt finom, diszkrét, blasirt is szerelmes.

A jutalomjátékok sorozata is e héten kezdődött meg. Pogány Janka színházunk jeles képzettségű és tehetségű primadonnája lett jutalmazva tisztelői által sok szép virággal, babérkoszorúval, selyem szövetekkel és tapssal. A közkedveltségű énekesnőnek bizonyosan nagyobb közönsége is lett volna, ha jobb izléssel választja meg benifisz darabját. Orpheus a pokolban, a pokolig lejárta már magát. Az előadást pongyola rendezés, hamis éneklés, ügyetlen lótás-futás, éretlen viczelődés és extemporizálás, csötlés-botlás tarkíták, dicséretes kivételt képezett a jutalmazott és Ösztreicher Lenke (Közvélemény) Ez utóbbi kezdő, majdnem gyermek, de valódi telivér színész, kinek minden mozdulatán meglátszik,

hogy a színházban nőtt fel. Van kellemesen csengő hangja, elég iskolázottsága, csinos külseje, két szép tüzes szeme és sok ambíciója, hihetőleg érvényre is fogja juttatni azokat az életet ábrázoló deszkákon.

A loowodi árva előadása a legszebb sikerrel folyt le. A czimszeropben Hahnel Aranka sok tapsot kapott már Lid asszonnyal való első nagy jelenése után, ami kedvének erőt, erejének szárnyat adott. A szárnyak aztán vitték fel a magasba, a művészet légkörébe, hova magával ragadta Molnár Lászlót (Rochester), ki mint méltó partnere jogosan osztozhatik az elismerésben.

H I R E K.

— **Vojnits Félix** Szabadka város volt főjegyzője e hó 2-án reggeli 5 órakor a helybeli vasuti indóház éttermében éppen akkor roskadt össze, a mikor mint erkölcsi tanu polgármestere mellett tanuskodni a gárdával Szegedre készült. A vonatra már fel nem szállhatott, Mamusich Lázár egy személyel megcsapant hatseregével indult csatározni az esküdtszék színe elé. Vojnits Félix azon éjjel nagyot mulatott, s mámoros állapotban az indóház éttermében még egy rumos theát rendelt magának, hogy Szegeden éberebb állapotban várhassa be tanuskodása időpontját, azonban félig sem szülésölhetette ki italát, a mikor össze esett. Az éppen jelen volt orvosok rögtön ápollás alá vették, s látszólag jobban is lett a szerencsétlen ember, de a vonat elbrogása utyn meghalt. Vojnits Félix jó család apa és jó lelkű barát volt ellenségei, még a hatósági ellenzék hívei között is alig akadtak. Temetése nagy részvét mellett d. u. 4 órakor ment végbe. Béke poraira!

— **A polgármester erkölcsi tanuinak** névsorát a tárgyalás folyamatának egyszerű leírásában megtalálhatják olvasóink. Tessék ezt a névsort szabadkai embernek még egyszer figyelmesen átolvasni, s gondolkodni a fölött, nincse ezek között az emberek között több mint egy, a ki ma jellemes becsületes embernek, kitűnő ítszviselő és kitűnő hazafinak mondotta Mamusich Lázárt, holott pár évvel ezelőtt, a sajtó egyrészben is, de szóval is, sőt tetteleg is nagyon ellenkező bizonyítványt állítottak ki az elégtételt kereső szabadkai polgármester részére.

— **Főispáni kegy.** Schmausz Endre Szabadka város ez időszerű főispánja kinevezte Bolics József apatívi ügyvédjelöltet törvényhatóságunkhoz helyettes aljegyzővé. Csodálkozunk, hogy a főispán szabadkai pénzzel javadalmazott szabadkai állásra szabadkai munkaeerőt nem tudott felfedezni.

— **Eljegyzések.** Özv. Bajsai Vojnich Jakabné Csilla nevű kedves leányát a napokban eljegyezte Szirmay József huszárfőhadnagy. — Donagyó József vaskereskedő eljegyezte Kuntics Erzsike kisasszonyt.

— **Kilépett képviselő.** Dr. Antunovics József, Szabadka II ker. orsz. képviselője kilépett a pártonkívüliek klubjából.

— **A szegedi esküdtszék előtt.** Ebben a hónapban csak a szabadkaiak szerepelnek. E hó 9-én Lévay Simon, 16-án ismét ő számol be a polgármesterrel szemben hírlapi támadásairól, ugyan e hó 30-án pedig két stíltő mester készült össze gyurni egymást. Ezutolsó ügyben panaszos Jandek Ferencz vádlott Döntő

István. A jövő évet ismét Mamusich Lázár és Lévay Simon nyitják meg az esküdtszék sorompói előtt.

— **A domesztika.** Schmausz Endre főispán, mint nálunk nem létező „állandó választmány elnöke tudatja, hogy az összes községi pótdó a már kiszabott 26%-al együtt 29%-ot fog kitenni. Teljhíttelt szakközvegek állítják, hogy ez csak a kezdet és jövőre 50%-nál is nagyobb lesz a domesztika.

— **Mamzseich Lázár szabadkai polgármester** második sajtópere ugyancsak a szegedi esküdtbíróóság előtt e hó 9-én vagyis hétfőn tartatik meg. A kik ismerik vádlott Lévay Simon bizonyítékait, azok azt állítják, hogy a polgármester fejeéről leszedik azt a kevés szentelt vizet is e perben, a mit az esküdtszék lapunk szerkesztőjének sajtó perében rajta hagyott.

— **Áthelyezték** Bakalovics Szilárd honv. őrnagyot Szabadkára és Ságly Károly szabadkai honv. őrnagyot Szegedre.

— **A Vermes-Bobula ügy a Kurián.** A budapesti kurián tegnap tárgyalták a szegedi esküdtszék és sajtóbíróóság által a Vermes-Bobula ügyben hozott verdiktet és ítéletet. A szegedi sajtóbíróóság tudvalevőleg Vermes Lajos fölmentette. Bobula János semmisségi panaszát a kurai elvetette.

— **Városi közgyűlés** lesz dec. 12-én. Főtárgy lesz az 1895. évi költségvetés egyes tételeinél mutatkozó póthitelnek tárgyalása. Akik a pénzügyi hivatalba közszemlére kitett póthitel kimutatásra észrevételt tenni óhajtanak, ezt a közgyűlés előtt 5 nappal a tanácshoz beterjeszteni el ne mulasszák.

— **Leköszönt hadnagy.** Gorzó László szabadkai 6. honvéd gyalogezredbeli tartalékos hadnagynak tiszti rangfokozatáról kért leköszönést — a honvédelmi miniszter elfogadta.

Gyilkossági kísérlet szerelemföltésből. Mess Gyula egyik helybeli temetkezési vállalat részese, bensőbb szerelmi viszonyban volt a férjétől évek óta elválva élő Garay Ferenczné szül. Csörgő Máriával. A mult napokban Mess Gyula szokás szerint meglátogatta kedvesét, — a ki a szemkorodában szakácsné volt, — meglepetésére azonban arra a tapasztalatra jutott, hogy egy ott jelen volt katona őrmester a nyeregéből kitűtötte. A csalódott szerelmes összekapott a vetélytárral, s azt szerencsésen eltávolítva az ajtón, visszaroht a hűtelen asszonyhoz, s egy kést ragadva azzal háromszor hátba szurta, a menekülő asszonyt, a kit meg nem ölhetett ugyan, de oly sebeket ejtett rajta, hogy a kórházba kellett szállítani.

A helybeli néppárt szervezkodik, tagjai részére külön olvasó egyület alakít, s ünneppelítés tárgyává tesz oly embereket, különösen papokat, a kik hazafiatlan irányban akarják vezetni a népet. E dicséretre méltatlan esolekmények miatt Szabadkán a papok elleni hangulat nagyon kedvezőtlen.

— **Kutyák veszedelme.** A szabadkai rendőrség elrendelte, hogy a kutyák 120 napig kötve tartassanak, mert ezen idő alatt az utcákon talált kutyák kivétel nélkül elfogattak s megsemmisítettnek. Oka e szigeru rendeletnek állítólagos veszett eb általi marások. Csak aztán a csavargó és gazdátlan ebekre lenno a főtékintet.

— **Jóváhagyás.** Budapesti fő- és szék város törvényhatósági bizottsága 3000 frt segélyt szavazott meg Halmay Imre volt ó-budai, jelenleg szabadkai színiigazgatónak. Ezt a határozatot a belügyminiszter a napokban jóváhagyta.

Felelős szerkesztő:

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.